

KEMUSYKILAN BERHUBUNG ISU-ISU QURBAN

1. Siapakah golongan yang diharuskan untuk melaksanakan ibadah qurban?

Jawapan: Secara asasnya, golongan yang diharuskan untuk melaksanakan ibadah qurban sepertimana yang dinyatakan di dalam kitab-kitab fiqh adalah seperti berikut:

- 1) Islam
- 2) Baligh dan Berakal
- 3) Berkemampuan

Walau bagaimanapun, satu pekeliling telah dikeluarkan oleh Jabatan Agama Islam Perak yang bertarikh 24 Jun 2021 iaitu Pekeliling Kebenaran Melaksanakan Ibadah Qurban dan Aqiqah Tahun 2021M/1442H Dalam Tempoh Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) dan Perintah Kawalan Pergerakan Diperketatkan (PKPD) Bagi Negeri Perak Darul Ridzuan telah dikeluarkan dan hendaklah diberi perhatian oleh golongan yang berhasrat untuk melaksanakan ibadah qurban seperti yang berikut:

2.1 Bilangan haiwan sembelihan

HARI PERTAMA (10Zulhijjah 1442H)

(Bagi Lembu/Kerbau)

Sesi 1: Maksimum 4 ekor

Sesi 2: Maksimum 5 ekor

(Bagi Kambing)

Sesi 1: Maksimum 6 ekor

Sesi 2: Maksimum 8 ekor

HARI KEDUA, KETIGA DAN KEEMPAT (11, 12 dan 13 Zulhijjah 1442H)

(Bagi Lembu/Kerbau)

Sesi 1: Maksimum 5 ekor

Sesi 2: Maksimum 5 ekor

(Bagi Kambing)

Sesi 1: Maksimum 8 ekor

Sesi 2: Maksimum 8 ekor

2.4 Bilangan petugas

- i. Dalam tempoh Perintah Kawalan Pergerakan (PKP).
Bagi setiap sesi, jumlah petugas hendaklah tidak melebihi 20 orang termasuk ahli jawatankuasa kariah atau surau dan jawatankuasa qurban.
- ii. Dalam tempoh Perintah Kawalan Pergerakan Diperketatkan (PKPD).
Tidak dibenarkan melaksanakan Ibadah Qurban dan Aqiqah.

Sekiranya didapati mana-mana pihak sama ada atas nama persatuan atau individu yang melaksanakan ibadah qurban maka ibadah qurban yang dilaksanakan adalah sah namun pelanggaran tersebut boleh membawa kepada dosa di lokaliti yang tidak dibenarkan atau pelanggaran syarat yang ditentukan oleh pihak Ulil Amri kerana tindakan oleh pihak-pihak yang berkenaan telah didapati melanggar ketetapan yang telah digariskan oleh pekeliling berkenaan. Hal ini kerana, dalam pekeliling tersebut dengan jelas menyatakan bahawa petugas qurban hendaklah terdiri daripada jawatankuasa kariah atau surau dan jawatankuasa qurban.

Begitu juga sekiranya bilangan petugas yang melaksanakan ibadah qurban melebihi dari had bilangan yang telah ditetapkan atau bukan di kalangan jawatankuasa kariah atau surau dan jawatankuasa qurban. Dari sudut syarak, hukum pelaksanaan ibadah qurban adalah sah namun pelanggaran tersebut dianggap berdosa kerana telah melebihi had bilangan serta keanggotaan yang telah ditetapkan menerusi pekeliling berkenaan.

2. Apakah syarat-syarat bagi haiwan qurban?

Jawapan: Antara syarat-syarat bagi haiwan qurban ialah:

1) Haiwan al-An'am

Ia merupakan haiwan ternakan yang berkaki empat seperti unta, lembu, kambing serta kerbau. Tidak sah qurban jika selain daripada kategori haiwan al-An'am seperti di atas.

2) Umur haiwan qurban

Umur binatang qurban mestilah tidak kurang dari satu (1) tahun bagi biri-biri, dua (2) tahun bagi lembu dan kambing serta lima (5) tahun bagi unta.

3) Tiada kecacatan

Kecacatan yang dimaksudkan ialah kecacatan yang boleh mengurangkan daging serta yang boleh memudaratkan kesihatan. Termasuklah dalam kategori ini seperti haiwan yang berpenyakit, buta, tempang, terputus telinga, gila atau terlalu kurus.

4) Berniat

Disyaratkan berniat ketika hendak menyembelih haiwan qurban. Niat juga merupakan syarat dalam penerimaan sesuatu ibadah. Sekiranya menggunakan wakil maka hendaklah berniat ketika menyerahkan haiwan qurban kepada wakil tersebut untuk disembelih.

Berikutan penularan lembu yang dijangkiti dengan penyakit kulit kental (LSD) baru-baru ini, Jabatan Perkhidmatan Veterinar (DVS) telah memaklumkan bahawa ternakan yang disembelih hendaklah melalui pemeriksaan veterinar (ante-mortem dan post-mortem) oleh Pemeriksa Daging (Meat Inspector). Oleh itu, mana-mana haiwan yang berpenyakit seperti haiwan yang menghidap penyakit kulit kental (LSD) hendaklah dielakkan dari pelaksanaan ibadah qurban. Hal ini dikiaskan dengan haiwan yang berpenyakit kudis yang boleh merosakkan daging berdasarkan penjelasan dari kitab *al-Mufassal Fi Ahkam al-Udhiyyah* pada muka surat 76:

والجرباء لا تجزىء في الأضحية لأن بها مرضا مفسدا للحم كما أن النفوس تعافها وهذا مذهب الجمهور.

Bermaksud: “Penyakit kudis boleh menyebabkan ibadah qurban tidak memadai (tidak sah) kerana ia membawa kerosakan terhadap daging sepertimana jiwa yang telah sembuh (dari penyakit) dan demikianlah menurut pandangan jumbuh mazhab.”

3. Apakah boleh dilaksanakan ibadah qurban ke atas ahli keluarga yang telah meninggal dunia?

Jawapan: Ibadah qurban untuk ahli keluarga yang telah meninggal dunia hanya boleh dilaksanakan sekiranya ia diwasiatkan. Jika dilaksanakan tanpa wasiat maka ibadah qurban tersebut tidak sah.

4. Adakah daging qurban boleh diberi kepada golongan kafir dan apakah hukumnya jika daging qurban tersebut dijual?

Jawapan: Di dalam kitab *Matla' al-Badrayn Wa Majma' al-Bahrayn* pada muka surat 124 menyatakan:

1. Daging qurban tidak harus diberi kepada fakir dan miskin dari kalangan zimmi.
2. Haram ke atas fakir-fakir Islam yang mendapat daging qurban secara sedekah atau orang-orang kaya yang mendapatnya secara hadiah, mendedekahkan atau menghadihkan atau menjualkan sesuatu daripada daging tersebut kepada orang kafir zimmi.

Manakala di dalam kitab *al-Fiqh al-Manhajiy* jilid pertama pada muka surat 236 menyatakan bahawa penerima daging qurban dari kalangan orang kaya tidak boleh menjual daging tersebut kerana ia sebagai hadiah untuk dimakan. Sementara daging qurban yang disedekahkan kepada fakir miskin telah menjadi hak miliknya dan dia boleh melakukan apa-apa sahaja mengikut kehendaknya. Firman Allah SWT dalam surah al-Mumtahanah ayat 8:

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

Bermaksud: *“Allah tidak melarang kamu daripada berbuat baik dan berlaku adil kepada orang-orang yang tidak memerangi kamu kerana ugama (kamu), dan tidak mengeluarkan kamu dari kampung halaman kamu; sesungguhnya Allah mengasihi orang-orang yang berlaku adil.”*

5. Apakah hukumnya pelaksanaan qurban menerusi orang perseorangan, agensi, syarikat atau persatuan?

Jawapan: Antara perkara penting yang perlu dilihat ialah akad penyerahan sama ada akad wakalah dengan melantik satu pihak sebagai wakil menguruskan haiwan qurban atau akad hibah (pemberian) sebagai hak milik. Antara contoh bagi akad wakalah adalah seperti berikut:

- i) *“Saya Husin bin Sharif bersetuju melantik jawatankuasa masjid/surau sebagai wakil untuk menguruskan 10 ekor lembu sebagai sumbangan 70 bahagian qurban kepada penduduk kampung ini.”*
- ii) *“Saya mewakili Syarikat Muda Murni yang bersetuju melantik jawatankuasa masjid/surau sebagai wakil untuk menguruskan 10 ekor lembu sebagai sumbangan 70 bahagian qurban kepada fakir miskin di kampung ini.”*

Manakala bagi akad hibah adalah seperti berikut:

- i) *“Saya Abdul Karim bin Abdul Hamid bersetuju menyerahkan sumbangan 20 ekor lembu qurban untuk tahun 2021 kepada jawatankuasa masjid/surau untuk diuruskan.”*
- ii) *“Saya mewakili Kementerian Sumber Manusia yang bersetuju menyerahkan sumbangan 30 ekor lembu qurban untuk tahun 2021 kepada jawatankuasa masjid/surau untuk diuruskan.”*

Namun begitu, terdapat beberapa perkara yang perlu diberi perhatian oleh jawatankuasa pelaksana ibadah qurban berhubung isu ini iaitu:

- 1) Pihak jawatankuasa masjid/surau dilarang melakukan perkara lain ke atas haiwan qurban melainkan untuk ibadah qurban sahaja.
- 2) Pihak jawatankuasa masjid/surau boleh memilih dan memberi keutamaan kepada golongan asnaf fakir miskin atau individu lain bagi mewakili bahagian qurban yang disertai.
- 3) Pihak jawatankuasa masjid/surau boleh mengenakan kos pengurusan dengan kadar yang berpatutan kepada peserta ibadah qurban yang terpilih.
- 4) Asnaf fakir miskin atau individu yang terpilih disunatkan mengambil daging qurban tidak melebihi 1/3 daripada bahagian qurban yang disertai.

6. Bagaimanakah pengurusan ibadah qurban bagi haiwan qurban yang dihadiahkan oleh individu bukan Islam?

Jawapan: Sebarang bentuk pemberian atau sumbangan haiwan qurban sama ada daripada individu mahupun pertubuhan bukan Islam kepada masyarakat Islam untuk tujuan ibadah qurban hendaklah diuruskan seperti yang berikut:

- 1) Haiwan qurban tersebut hendaklah diserahkan kepada jawatankuasa masjid/surau untuk diuruskan.
- 2) Pihak jawatankuasa yang dilantik perlu memilih asnaf fakir miskin atau individu bagi mewakili bahagian qurban yang disertai.
- 3) Asnaf fakir miskin atau individu yang terpilih disunatkan mengambil daging qurban tidak melebihi $\frac{1}{3}$ daripada bahagian qurban yang disertai.
- 4) Sekiranya perlu, pihak jawatankuasa masjid/surau boleh mengenakan kos pengurusan dengan kadar yang berpatutan kepada peserta ibadah qurban yang terpilih.